

RAHALISED TAGATISED TÖÖVÕIME KAOTANUD JA / VÕI PUUDEGA INIMESELE

Mari Juurma, sotsiaaltöötaja

TÖÖVÕIMEKAOTUS

Püsiv töövõimetus on

- **täielik** (100%), kui inimesel esineb haigusest või vigastusest põhjustatud tugevasti väljendunud funktsioonihäire, mille tõttu ta ei ole võimeline tööga elatist teenima;
- **osaline** (10-90%), kui inimene on võimeline tööga elatist teenima, kuid haigusest või vigastusest põhjustatud funktsioonihäire tõttu ei ole võimeline tegema talle sobivat tööd tööaja üldisele riiklikule normile vastavas mahus.

Puude raskusaste on

- **sügav**, kui inimene vajab ööpäevaringselt pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet;
- **raske**, kui inimene vajab igal ööpäeval kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet;
- **keskmine**, kui inimene vajab regulaarset kõrvalabi või juhendamist väljaspool oma elamiskohta vähemalt korra nädalas.

Püsiv töövõimetus tuvastatakse

1) **üldjuhul töövõimelises eas inimesel**, s.o alates 16. eluaastast kuni “Riikliku pensionikindlustuse seaduse” § 7 lõikes 1 või 2 sätestatud vanaduspensionieani;

2) **erandina** pärast vanaduspensioniea saabumist või nooremas eas kui 16 eluaastat juhul, kui tervis on kahjustatud kutsehaiguse või töövigastuse või vägivallakuriteo tagajärjel või kui inimene taotleb pensioni Eesti Vabariigi ja mõne teise riigi vahel sõlmitud lepingu alusel.

Töövõime kaotuse protsendi võib määrata kestusega kas

- 6 kuud,
- 1 aasta,
- 2 aastat,
- 5 aastat või
- kuni seaduse § 7 lõikes 1 või 2 sätestatud vanaduspensioniea ikka jõudmiseni.

Puue tuvastatakse inimese vanusest sõltumata.

Puude raskusastme võib määrata kestusega kas

- 6 kuud,
- 1 aasta,
- 2 aastat,
- 3 aastat või
- tähtajatult (juhul, kui inimene on vähemalt 65-aastane ja tervises seisundi tõttu tema kõrvalabi, juhendamise või järelevalve vajadus eeldatavalt ei muutu).

Püsiva töövõimetus või puude arstliku ekspertiisi teeb

1) **ekspertiisikomisjon**, mis on inimese elukohajärgse (üldjuhul) või asukohajärgse (kui inimene viibib haiglas) pensioniameti struktuuriüksus;

- 2) **ekspertarst**, kellega Sotsiaalkindlustusamet on sõlminud töövõtulepingu (inimeste osas, kelle põhiliseks tervisehäireks on psühhiaatriline haigus).

Ekspertiisi taotlemiseks tuleb inimesel või tema seaduslikul esindajal pöörduda perearsti poole. Kui inimene vajab oma tervise seisundi tõttu regulaarset eriarsti abi vähemalt kuus korda aastas, võib ta pöörduda ekspertiisi taotlemiseks eriarsti poole.

Arst täidab arstliku ekspertiisi taotluse vormi, millele märgib kõik inimesel teadaolevad ja eeldatavalt püsivat töövõimetust ja/või puuet põhjustavad diagnoosid.

Inimene esitab arstile vajaduse korral täiendavad dokumendid, mis tuvastavad püsiva töövõimetuse põhjuse. Need võivad olla:

- tööõnnetuse või kutsehaiguse raport või töötervishoiuarsti teatis,
- kaitseväge arstliku komisjoni tõend,
- liikluspolitsei tõend liiklusõnnetuse kohta,
- meditsiiniline dokument tuumakatastroofi, tuumakatsetuse või aatomielektrijaama avarii tagajärjel saadud tervisekahjustuse kohta,
- eeluurimisasutuse tõend kriminaalasja kohta.

Arst esitab arstliku ekspertiisi taotluse koos lisatud dokumentidega **pensioniameti ekspertiisikomisjonile** (ekspertiisikomisjonide aadressid leiate koduleheküljelt päise “Kontakt” alt) **või Sotsiaalkindlustusametile**.

Ekspertiisikomisjoni või ekspertarsti poolt määratud korduvekspertiisi tähtjaks edastab arst inimese taotlusel ekspertiisikomisjonile või Sotsiaalkindlustusametile uued ekspertiisi taotlemise dokumendid.

Tervise seisundi või püsiva töövõimetuse põhjuse muutumisel võib inimene taotleda uut ekspertiisi enne korduvekspertiisi tähtaja saabumist.

Ekspertiis tehakse arstliku ekspertiisi taotluse ja sellele lisatud dokumentide alusel.

Enne puude ekspertiisiotsuse tegemist koostatakse rehabilitatsiooniasutuses ekspertiisi tegija suunamisel **isiklik rehabilitatsiooniplaan**:

- 1) **igale** puude raskusastme määramist taotlevale **lapsele**;
- 2) **16-a ja vanemale inimesele, kui ekspertiisitaotluses sisalduvad andmed** isiku tegevusvõime ning kõrvalabi, juhendamise või järelevalve vajaduse kohta **on puude raskusastme määramiseks ja lisakulude tuvastamiseks ebapiisavad**.

Selleks saadab ekspertiisi tegija inimesele vormikohase saatekirja, mille saamisel isik võtab ühendust rehabilitatsiooniasutusega ja lepib kokku vastuvõtu aja. Isiku osavõtul koostatud rehabilitatsiooniplaani saadab rehabilitatsiooniasutus ekspertiisi tegijale, kes pärast puude ekspertiisiotsuse tegemist saadab plaani kinnitatud koopia koos otsusega isikule.

Arstliku ekspertiisi tulemuste kohta vormistab ja edastab ekspertiisi tegija kirjaliku **otsuse** isikule ja otsuse koopia ekspertiisitaotluse esitanud arstile.

Kui inimene ei nõustu arstliku ekspertiisi otsusega, võib ta 3 kuu jooksul otsusest teada saamise päevast **pöörduda avaldusega** Sotsiaalkindlustusameti (Lembitu 12, 15092 Tallinn) juures asuvasse **vaidluskomisjoni**. Avalduses tuleks põhjendada, miks inimene otsusega nõus ei ole.

Püsiv töövõimetuse ulatusena 40-100% annab õiguse taotleda töövõimetuspensioni.

Sügav, raske või keskmine puue annab õiguse taotleda puudega inimese sotsiaaltoetusi.

Töövõimetuspensioni või puudega inimese sotsiaaltoetuse taotlemiseks on vajalik pöörduda elukohajärgsesse **pensioniametisse**.

ISIKLIK REHABILITATSIOONIPLAAN

- KOOSTATAKSE REHABILITEERIMISEKS
- HINNATAKSE TEGEVUSVÕIMET JA ABIVAJADUST
- NÄHAKSE ETTE TEGEVUSED REHABILITATSIOONIKS
- * Annab tervikliku ülevaate kliendi vajadustest ja rehabilitatsioonivõimalustest.
- * Aitab Arstliku Ekspertiisi Komisjonil või ekspertarstil õiget puude raskust määrata ja lisakulude vajadust hinnata.
- * Koostatakse kallima (hind 20 000 .- ja rohkem) abivahendi taotlejale abivahendi vajaduse hindamiseks kohaliku omavalitsuse komisjonile.
- Plaani koostab rehabilitatsiooniasutuse meeskond, kliendi aktiivsel osalemisel.
- Suunab VEK või ekspertarst (plaani koostamise eest tasub Pensioniamet)-

REHABILITATSIOONIPLAAN KOOSNEB:

- **TEGEVUSVÕIME HINNANGUST**- hindavad sotsiaaltöötaja, eriarst, arst, õde, psühholoog, logopeed, füsioterapeut, tegevusterapeut, vajadusel lisaks teised spetsialistid.
- **TEGEVUSKAVAST**- selles on kirjasvajalikud tegevused, nende sagedus ja kestvus ning teenuse osutajad.

Reh.plaanis ette nähtud tegevuste eest tasumiseks kasutatakse puuetega inimeste sotsiaaltoetusi (puudega täiskasvanu toetus, puudega lapse toetus, rehabilitatsioonitoetus, täienduskoolitustoetus)

Tegevuskava täitmist ja rehabilitatsiooni tulemusi hinnatakse järgmise rehabilitatsiooniplaani koostamisel ja puude raskusastme uuesti määramisel.

RAHALISTE VÕIMALUSTEGA KAETUD REHABILITATSIOONIPLAANIS ETTE NÄHTUD TEGEVUSTE TÄITMINE ON KLIENDI ENESE VASTUTS.

Puuetega inimeste sotsiaaltoetused sätestab:

PUUETEGA INIMESTE SOTSIAALTOETUSTE SEADUS

1) puudega lapse toetus;

Kuni 16-aastasele puudega lapsele makstakse puudega lapse toetust puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud tegevusteks:

- ▶ keskmise puudega lapsele **860 krooni** kuus
- ▶ raske ja sügava puudega lapsele **1020 krooni** kuus

vajalikud dokumendid:

taotlus;

Arstliku Ekspertiisi Komisjoni tõend (VEK-i tõend);

isiklik sotsiaalse rehabilitatsiooni plaan

2) puudega 16-aastase ja vanema inimese toetus;

Kui sa oled vähemalt 16-aastane, makstakse Sulle puudega täiskasvanu toetust puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaani olemasolul selles ettenähtud tegevusteks:

- ▶ keskmise puude korral **200 krooni** kuus
- ▶ raske puude korral **420 krooni** kuus
- ▶ sügava puude korral **640 krooni** kuus

vajalikud dokumendid:

taotlus;

Arstliku Ekspertiisi Komisjoni tõend (VEK-i tõend);

3) hooldajatoetus;

Hooldajatoetust makstakse inimesele, kes ei saa töötada puudega lapse kasvatamise või 18-aastase ja vanema puudega täiskasvanu hooldamise tõttu.

Puudega last kasvatavale ühele vanemale või võõrasvanemale (lapse vanema abikaasa) makstakse hooldajatoetust:

- ▶ 3-16 aastase keskmise, raske või sügava puudega lapse kasvatamisel **300 krooni** kuus
- ▶ 16-18-aastase sügava puudega lapse kasvatamisel **400 krooni**, raske puudega lapse kasvatamisel **240 krooni** kuus

Kui Sa oled vähemalt 18-aastane ning Sul on raske või sügav puue ja Sa vajad hooldust, saad taotleda, et kohalik omavalitsus määraks Sulle hooldaja (e. isiklik abistaja).

Hooldajale makstakse toetust:

- ▶ sügava puudega inimese hooldamisel **400 krooni** kuus
- ▶ raske puudega inimese hooldamisel **240 krooni** kuus

vajalikud dokumendid:

taotlus (puudega inimeselt ning hooldajaks soovijalt eraldi);

Arstliku Ekspertiisi Komisjoni tõend (VEK-i tõend);

Hooldajaks on võimalik vormistada kas pensionäri või töötu (tõendamiseks tõend tööhõiveametist või tööraamat). Hooldaja kandidaat ei saa olla raske või sügava puudega.

4) puudega vanema toetus;

Kui Sa kasvatad last üksinda või Su abikaasa on samuti puudega, makstakse Sulle lapse kasvatamisega seotud lisakulude osaliseks hüvitamiseks puudega vanema toetust **300 krooni** kuus.

Toetust makstakse lapse 16-aastaseks saamiseni; kui laps jätkab õpinguid, siis 19-aastaseks saamiseni.

vajalikud dokumendid:

taotlus;
Arstliku Ekspertiisi Komisjoni tõend (VEK-i tõend);

5) õppetoetus;

Kui Sa ei tööta ja õpid 10.- 12. klassis, kutse- või kõrgkoolis ning Sul on oma puude tõttu õppimisel lisakulutusi, makstakse Sulle õppetoetust **100-400 krooni** kuus vastavalt Sinu tegelikele kulutustele. Toetust ei maksta juuli- ja augustikuu eest.

vajalikud dokumendid:

taotlus;
Arstliku Ekspertiisi Komisjoni tõend (VEK-i tõend);

6) rehabilitatsioonitoetus;

Kui Sa oled 16-65 aastat vana, saad rehabilitatsiooniks rehabilitatsiooniasutuses taotleda rehabilitatsioonitoetust.

Rehabilitatsioonitoetust makstakse Sinu tegelike rehabilitatsioonikulude osaliseks hüvitamiseks **kuni 800 krooni** ühe kalendriaasta jooksul

vajalikud dokumendid:

taotlus;
Arstliku Ekspertiisi Komisjoni tõend (VEK-i tõend);
isiklik sotsiaalse rehabilitatsiooni plaan

7) täienduskoolitustoetus;

Kui Sa töötad ja Sul on vaja end tööalaselt täiendada, saad koolituskulude osaliseks hüvitamiseks taotleda täienduskoolitustoetust **kuni 9600 krooni** 3 kalendriaasta jooksul.

Kui Sul ei ole võimalik või Sa ei soovi rehabilitatsiooni või koolituse eest esmalt ise maksta ja tagantjärele kulude hüvitamiseks toetust taotleda, pöördu elukohajärgse pensioniameti poole juba enne rehabilitatsiooniasutusse või täienduskoolitusele minekut. Pensioniamet saab Sinu rehabilitatsiooni või koolituse eest maksta ka otse asutusele.

vajalikud dokumendid:

taotlus;
Arstliku Ekspertiisi Komisjoni tõend (VEK-i tõend);

SOTSIAALTOETUSTE TAOTLEMISEKS

- ▶ pöördu elukohajärgsesse pensioniametisse, kuhu võta kaasa puude raskusastme määramise otsus ja isikut tõendav dokument (pass, ID-kaart); puudega lapsele toetuse taotlemiseks tuleb esitada sünnitunnistus
- ▶ puudega vanema toetuse, hooldajatoetuse, õppetoetuse, rehabilitatsioonitoetuse ja täienduskoolitustoetuse taotlemiseks on vajalikud lisadokumendid, mille kohta saad täpsemat teavet pensioniametist

► täida pensioniametis vormikohane taotlus, kus märgi, milliseid toetusi taotled
Puuetega inimeste sotsiaaltoetused makstakse toetusesaaja elukohajärgse pensioniameti kaudu vastavalt toetusesaaja soovile tema pangaarvele või posti teel.

MIDA TÄHENDAB?

Sügav puue – vajad pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelvalvet ööpäevaringselt (24 tundi)

Raske puue – vajad kõrvalabi, juhendamist või järelvalvet igal ööpäeval (12 tundi)

Keskmine puue – vajad regulaarset kõrvalabi või juhendamist väljaspool oma elamiskohta vähemalt korra nädalas

Kõrvalabi või juhendamine – abi osutamine Sulle, kui **ei tule iseseisvalt toime** söömise, hügieenitoimingute, riietumise, liikumise või suhtlemisega

Järelevalve – ohutuse tagamine inimese suhtes, kes oma tegevuse või tegevusetusega võib tekitada kahju iseenda või teiste inimeste elule, tervisele või varale

Sotsiaaltoetuste kaudu hüvitab riik puuetega inimestele kõrvalabi vajadusest tingitud lisakulud. Kõrvalabi vajadus määratakse puude raskusastme põhjal.

Puue võib olla sügav, raske või keskmine. Puude aste sõltub sellest, kas inimene vajab kõrvalabi 24 või 12 tundi ööpäevas või vähemalt korra nädalas. Puude raskusaste võib rehabiliteerimise, abivahendite kasutamise, elukeskkonna kohandamise või muude asjaolude mõjul muutuda.
(allikas: <http://www.sm.ee/est/pages/index.html>)

Rehabilitatsioon

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmise kõrval on väga oluline rehabilitatsiooniteenuste arendamine, et tõsta puuetega inimeste tegevusvõimet ja toetada nende iseseisvat toimetulekut. Iseseisva toimetuleku parandamiseks on puuetega inimeste sotsiaaltoetusi järjest enam seostatud rehabiliteerimisega. Puuetega inimeste rehabilitatsiooni eesmärk on õpetada inimene tema muutunud olukorras ise võimalikult palju toime tulema.

(allikas: <http://www.sm.ee/est/pages/index.html>)

Rehabilitatsiooniasutused eestis Sotsiaalministeeriumi koduleheküljel:

[http://www.sm.ee/est/HtmlPages/Rehabilitatsiooniasutused/\\$file/Rehabilitatsiooniasutused.doc](http://www.sm.ee/est/HtmlPages/Rehabilitatsiooniasutused/$file/Rehabilitatsiooniasutused.doc)

SOTSIAALHOOLEKANDE OSAKONDADE TÖÖ

Selleks, et kasutada erinevaid sotsiaalhoolekande teenuseid ja saada tuge sotsiaalseteprobleemide tekkimisel tuleb pöörduda oma elukohajärgse sotsiaalhoolekande osakonna või sotsiaalnõuniku poole (Tallinnas linnaosavalitsuses, linnavalitsuses, vallavalitsuses).

Sotsiaalteenused, mida erivajadustega inimestele osutatakse on järgmised

- Sotsiaalnõustamine - teabe andmine sotsiaalsetst õigustest ja seduslike huvide kaitsest, abistamine konkreetsete probleemide lahendamisel edaspidise toimetuleku soodustamiseks

- Proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite saamise osas konsulteerimine, s.h. isikliku abivahendi kaardi väljastamine invaabivahendite soetamiseks
- Eluasemeteenused - sotsiaalpinnaile või hooldekodusse paigutamise vajaduse määratlemine ja paigutamise korraldamine
- Avahoolduse teenuste osutamine - üksikvanuritele või puudega inimestele koduse hoolduse ja abi korraldamine, odavama või tasuta toitlustamise võimaldamine, saunateenuste jt. avahoolduse teenuste korraldamine

Sotsiaaltoetused

- Toimetulekutoetus
- Täiendavad sotsiaaltoetused - ühekordsed toetused toimetuleku soodustamiseks (näiteks kütte hankimiseks, abivahendi ostmiseks jmt.)
- Liikluskindlustuse maksesoodustus

Puuetega inimestele järgmised **sotsiaalteenused**:

- * isiklik abistaja
- * tugiisik
- * viipekeele tõlk
- * soodustingimustel transport.

Sotsiaalteenuste liigid (sotsiaalhoolekande seaduse järgi):

- * sotsiaalnõustamine
- * Proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite saamise osas konsulteerimine, s.h. isikliku abivahendi kaardi väljastamine invaabivahendite soetamiseks
- * koduteenused

*Koduteenused on isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla.

(2) Koduteenuste loetelu ning nende osutamise tingimused ja korra kehtestavad kohalikud omavalitsusorganid

Avahoolduse teenuste osutamine - üksikvanuritele või puudega inimestele koduse hoolduse ja abi korraldamine, odavama või tasuta toitlustamise võimaldamine, saunateenuste jt. avahoolduse teenuste korraldamine

* eluasemeteenused- sotsiaalpinnaile või hooldekodusse paigutamise vajaduse määratlemine ja paigutamise korraldamine. Kohalikud omavalitsusorganid on kohustatud andma eluruumi isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline ega võimeline seda endale või oma perekonnale tagama, luues vajaduse korral võimaluse sotsiaalkorteri üürimiseks

- * hooldamine perekonnas
- * hooldamine ja rehabilitatsioon hoolekandeesutuses

Lisaks võidakse osutada ka muid toimetulekuks vajalikke sotsiaalteenuseid, samuti näeb sotsiaalhoolekande seadus ette rea teenuseid erivajadustega isikutele.

Sotsiaalsete erivajadustega isikuteks on:

- * lapsed
- * puuetega inimesed
- * vanurid
- * kinnipidamiskohast vabanenud
- * teised sotsiaalabi vajavad isikud.

AVAHOOLDUSEST LÄHEMALT

Koduteenuseid osutatakse kõrvalabi vajajatele isikutele, kellel reeglina puuduvad perekonnaseaduse järgsed ülalpidajad. Juhul kui koduteenust vajab inimene, kellel on olemas seadusjärgsed ülalpidajad, toimub teenuste osutamine linnaosa valitsusega / vallavalitsusega eraldi sõlmitava kokkuleppe alusel.

Võimalikud on erinevused kohalike omavalitsuste lõikes, kuid peamised teevused on kattuvad:

Põhiteenus – isiku hooldamine igapäevase toimetuleku tagamiseks;

- toiduainete ja majapidamistarvetega varustamine;
- eluaseme korrastamine; - vestlus, teabe edastamine;
- kliendi pesemine ja korrastamine;
- eluaseme kütmine

Tugiteenus – isiku toimetuleku toetamine;

- kommunaal- ja muude maksete tasumine, toetuste taotlemine;
- abistamine arstiabi korraldamisel;
- abistamine remont- ja teenustööde korraldamisel;
- abistamine kevadisel ja talvisel suurpuhastusel;
- abistamine ühekordsetel asjaajamistel;
- abistamine eluaseme kütmisel;
- abistamine tähtpäevade tähistamisel.

Koduteenuse taotlemise protsess. Koduteenuseid taotlev isik esitab linnaosa valitsuse / valla sotsiaaltöötajale avalduse, milles põhjendab oma soovi kõrvalabi saamiseks. Koduteenuste vajadusest võivad teatada ka naabrid, sugulased või hooldustöötaja.

Pärast avalduse või teate saamist on linnaosa valitsuse / valla sotsiaaltöötaja kohustatud ühe nädala jooksul võtma kontakti kõrvalabi vajava isikuga ning seejärel selgitama välja tegeliku olukorra ja vajadused.

Koduteenuste osutamiseks sõlmitakse kirjalik leping linnaosa valitsuse / vallavalitsuse ja kõrvalabi vajava isiku vahel. Igal konkreetsel juhul määratakse teenuste loetelu, kestus ja tingimused ning poolte õigused ja kohustused kooskõlas Eesti Vabariigi õigusaktide ja käesoleva korraga.

KODUÕENDUS

Mida koduõendus endast kujutab?

Koduõendus on osa avahooldusteenustest, mis seab eesmärgiks ja teeb võimalikuks inimesele võimalikult kaua ja elada ja võimalikult hästi toime tulla oma kodus keskkonnas. Ühtlasi vähendab ka vajadust viibida haiglaravil. Teenust pakuvad vastavad koduõendusüksused, mis reeglina on loodud haiglate juurde. Väiksemates maakohtades aga sellised üksused veel puuduvad ning sealsete elanikele pakub teenust pereõde. Koduõenduse teenus on suhteliselt uus asi ning areneb ja laieneb pidevalt.

Mida koduõde teeb?

Ravimite jaotamine ja manustamine, vererõhu mõõtmine, pulsi lugemine, temperatuuri mõõtmine, veresuhkru mõõtmine glükomeetriga, põie kateteriseerimine, püsikateetri asendamine ja selle hooldus, stoomisideme vahetus ja hooldus, mikroklustiirid, haavaõmbluste eemaldamine, kipsi eemaldamine, lamatiste ennetamine, haavade s.h. lamatiste ravi ja hooldus, asendiravi, kodune taastusravi, nõustamine.

Kes seda saavad taotlelda ja kuidas?

Sihtgrupis on hooldushaiglast või pikaravi osakondadest ja teistest osakondadest lahkunud patsiendid, kes ei vaja aktiivset ravi, vaid õendushooldusravi, patsiendid kelle puhul koduõendus aitab ennetada haiglasse sattumist, liikumisvõimetud patsiendid, füüsiliste probleemidega voodihaiged, liikumispuudega inimesed, patsiendid, kellel on keerulised õendushooldusvajadused, mida sotsiaalhooldaja või pereliikmed ei suuda leevendada, terminaauses seisundis patsiendid. Patsientide suunamiseks on vajalik **statsionaari, - või perearsti SAATEKIRI**, milles on antud ülevaade patsiendi seisundist ning õendushoolduse vajadusest (millised protseduurid ja kui sageli on soovitatavad). Õde teeb esimesel koduviisidil patsiendile toimetuleku hindamise ning koostab õendusplaani, kus on määratud õe visiite arv päevas ning toimingud, olemasolul ka koduhooldustöötaja külastuste arv ja toimingud. Visiite arv ja toimingud määratakse igale inimesele individuaalselt lähtuvalt vajadusest.

Kui palju see maksab?

Teenused on ravikindlustust omavatele patsientidele TASUTA. Soovitan oma perearsti kaudu uurida oma kodukandis olevate võimaluste kohta. Vajalikud abivahendid (pampersid, kateetrid jne) hangib teenusesaaja oma kuludega. Tasud tulevad kõnealla juhul, kui õendushooldus vajadus on väga suur, kui patsient vajab teenust rohkem kui poolteist tundi kaks korda ööpäevas, on tasu hinnakirja alusel. Rõhutan siinokohal, et erinevatel teenusepakkujatel võib olla siinkohal mõningaid erinevusi.

Tallinnas pakuvad teenust OÜ Koduõde ning Tallinna Diakooniahaigla Avahooldusosakond, kellega SM Keskuse patsientidel on olnud poistiivseid kogemusi.